

Tid til forandring for Danmarks universiteter

*Styrket ledelse
Øget frihed
Stabil økonomi*

Oktober 2002

Regeringen

Tid til forandring for Danmarks universiteter

*Styrket ledelse
Øget frihed
Stabil økonomi*

Oktober 2002

Regeringen

Tid til forandring for universiteterne

Der er den 11. oktober indgået en politisk aftale om en universitetsreform.

Målet er at styrke universiteternes ledelse og at åbne yderligere for folk udefra, så vi sikrer et tættere samspil mellem universiteterne og det omgivende samfund. Universiteterne kan på denne måde være med til at sikre videnssamfundets udvikling – og dermed bidrage til vækst og velfærd i hele samfundet.

Universiteterne sikres med den politiske aftale mere frihed til løbende at forbedre forskningen og uddannelserne. Samtidig er der indgået en økonomisk aftale for universiteterne med stabile og stigende økonomiske rammer i de kommende tre år i form af en ekstra bevilling på næsten én milliard kr.

Universitetsreformen rummer en styrkelse af forskningsfriheden og en understregning af den forsknings-etiske forpligtelse. Reformen sætter en stopper for detailstyring af universiteterne ved at nedbringe antallet af regler og bekendtgørelser.

Hermed imødekommes universiteternes ønsker, og vi gør op med den centrale styring af universiteterne på en række centrale områder. I stedet lægger vi fremover større vægt på rammestyring.

Det er tid til forandring. Også på universiteterne.

Videnskabsminister Helge Sander (V)

Aftale om ny universitetslov mellem regeringen

(Venstre og Konservative) og Socialdemokratiet og Kristeligt Folkeparti

Nedenfor er formuleret de centrale elementer, der skal ligge til grund for udarbejdelsen af udkast til ny universitetslov, der skal sendes i høring blandt universiteter og andre interessenter inden fremsættelse i Folketinget januar 2003. Det er et gennemgående princip, at universiteterne fastsætter deres egne forhold nærmere i en vedtægt.

1. Universiteternes opgaveportefølje

1. Universitetets opgave er at drive forskning og værne om forskningsfriheden, herunder vedligeholde og udvikle centrale grunddiscipliner inden for de fagområder, som universitetet dækker.
2. Universitetet udbyder dels forskningsbaseret uddannelse i form af bachelor-, kandidat- og ph.d.-uddannelse, dels forskningsbaseret efter- og videreuddannelse i form af blandt andet masteruddannelse.
3. Universitetet formidler sin viden til hele det omgivende samfund, ligesom det aktivt bidrager til og deltager i den offentlige debat om vigtige samfundsmæssige forhold.
4. Universitetet samarbejder med offentlige og private virksomheder samt sektorforskningsinstitutioner.
5. Universitetet skal sikre forskningstilknytning af de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner.
6. Universitetet er åbent over for omverdenen og omsætter gennem en bred vifte af samarbejdsformer forskning og uddannelse for blandt andet at bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i hele samfundet.

2. Forskningsbaseret uddannelse

7. Den eksisterende 3+2+3-uddannelsesstruktur skal implementeres i alle uddannelser.
8. Universiteterne skal forpligtes til at intensivere samarbejdet om udvikling og koordinering af uddannelser og fag, herunder overgang fra bachelor- til kandidatuddannelse. Uddannelsernes opbygning skal understøtte studentermobiliteten på tværs af universiteterne uden tab af faglig progression.

9. De studerendes retssikkerhed skal sikres, herunder ved overgang fra bachelor- til kandidat-niveau.
10. Ændringerne i uddannelserne skal implementeres over en periode i dialog og samarbejde med universiteterne.
11. Universiteterne skal værne om forskningsetikken, der ligesom forskningsfriheden er central i udviklingen af kvaliteten af de forskningsbaserede uddannelser.
12. Den individuelle studievejledning skal intensiveres. For at reducere frafald og understøtte de studerende i en mere fleksibel uddannelsesstruktur skal universiteterne i højere grad end hidtil fokusere på vejledningen af de studerende. Denne studievejledning kan især de sidste år på uddannelsen også fokusere på karrierevejledning.

3. Ledelse

3a. Bestyrelser

13. Bestyrelsen ansætter rektor. Bestyrelsen godkender universitetets budget, strategi- og udviklingsplan og vedtægt og giver dermed retningslinier og anvisninger for universitetets daglige ledelse. Bestyrelsen indgår udviklingskontrakter med Videnskabsministeriet. Der skal herske åbenhed om bestyrelsens arbejde.
14. Bestyrelsesmedlemmerne skal samlet kunne bidrage til at fremme universitetets strategiske virke med deres erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, videnformidling og videnudveksling. Medlemmerne skal endvidere have erfaring med ledelse, organisation og økonomi, herunder håndtering af budgetter.
15. Bestyrelserne skal have eksternt flertal. Formanden vælges af bestyrelsen blandt de eksterne medlemmer.
16. Der skal sidde mindst to studerende i bestyrelsen, ligesom både det videnskabelige personale og det teknisk-administrative personale skal være repræsenteret.
17. Bestyrelsens eksterne medlemmer udpeges i kraft af egen person og ikke som repræsentanter for bestemte særinteresser. Udenlandsk forsknings- og uddannelseserfaring bør være repræsenteret. Det er centralt, at de eksterne medlemmer har forskellig baggrund, for eksempel fra andre forskningsinstitutioner, kulturlivet, andre offentlige virksomheder, erhvervslivet med videre, idet bestyrelsen dels skal afspejle universitetets profil og opgaver, dels skal sammensættes bredt, så der ikke er en ensidig repræsentation fra bestemte sektorer eller af bestemte kompetencer og erfaringer.
18. Universitetet sammensætter den første bestyrelse. Bestyrelsen sammensættes under iagttagelse af punkterne 14 til 17.

19. Videnskabsministeren skal godkende, at sammensætningen af den første bestyrelse lever op til punkterne 14 til 17.
20. Den første bestyrelse udarbejder en vedtægt, der fastlægger bestyrelsens sammensætning, størrelse, valgprocedurer med videre, herunder hvordan de eksterne repræsentanter skal findes fremover. Vedtægten godkendes af videnskabsministeren.
21. Det enkelte universitet kan bestemme, at der skal etableres et repræsentantskab eller lignende, hvis sammensætning, opgaver og organisering fastlægges i vedtægten.

3b. Ansatte ledere

22. De, der er valgt til rektorer på tidspunktet for lovens ikrafttræden, kan fortsætte valgperioden ud, medmindre andet fastsættes i vedtægten, og herefter indtil bestyrelsen i henhold til vedtægten har ansat en rektor. Rektor varetager dog hvervet med de ledelsesmæssige kompetencer, som følger af den nye lov.
23. De, der er valgt til dekaner og institutledere på tidspunktet for lovens ikrafttræden, kan fortsætte valgperioden ud, medmindre andet fastsættes i vedtægten, og herefter indtil rektor i henhold til vedtægten har ansat dekaner og institutledere. Dekaner og institutledere varetager dog hvervet med de ledelsesmæssige kompetencer, som følger af den nye lov.
24. Medlemmer af kollegiale organer og studieledere fortsætter i deres hverv, indtil vedtægten er trådt i kraft, og nye organer er nedsat, bortset fra de studerende i studienævnet, der vælges efter de hidtidige regler, indtil vedtægten er trådt i kraft.
25. Bestyrelsen skal være nedsat senest 1. januar 2005.
26. Bestyrelsen ansætter rektor efter en procedure fastsat i vedtægten. Proceduren ved ansættelse af rektor skal sikre en faglig og ledelsesmæssig legitimitet.
27. Rektor skal være en anerkendt forsker inden for et af universitetets centrale fagområder og have indsigt i uddannelsessektoren. Rektor skal have erfaringer med ledelse og organisering af forskningsmiljøer. Rektor skal desuden have indsigt i universitetets virke og samspil med det omgivende samfund.
28. Rektor varetager universitetets daglige ledelse og er ansvarlig over for bestyrelsen. Rektor udarbejder oplæg til bestyrelsen om budget, vedtægt og udviklingskontrakt samt oplæg om overordnede forsknings- og uddannelsesstrategier. Rektor udarbejder handleplaner for udmøntning af den strategi- og udviklingsplan, der godkendes af bestyrelsen.
29. Rektor ansætter dekaner efter en procedure fastsat i vedtægten. Proceduren skal sikre den interne faglige og ledelsesmæssige legitimitet. Rektor kan delegerer opgaver til dekaner og øvrige ledere.

30. Dekanen skal være anerkendt forsker og have erfaring med og indsigt i uddannelse, ledelse og universitetets samspil med det omgivende samfund.
31. Dekaner ansætter institutledere efter en procedure fastsat i vedtægten. Proceduren sikrer den faglige og ledelsesmæssige legitimitet.
32. Institutlederen skal være en anerkendt forsker og skal have undervisningserfaring.
33. Dekanen er ansvarlig for udvikling af ledelseskulturen og for at sikre ledelseskompetencen på fakultetets institutter. Dekanen er ansvarlig for at sikre sammenhæng mellem forskning og uddannelse inden for fakultetets område, at sikre et forpligtende samarbejde med andre universiteter og at sikre videnudfleksling og eventuelt teknologi-overførsel.
34. Institutlederen skal opbygge en organisation til at løfte instituttets samlede opgaver med inddragelse af studerende, det videnskabelige og det teknisk-administrative personale. Institutlederen skal endvidere forpligtes til dels at varetage personaleansvaret, dels at sikre kvaliteten i forskning og uddannelse, dels at sikre sammenhængen mellem forskning og uddannelse. Institutlederen kan delegere opgaver.

3c. Akademisk råd og studienævn

35. Der nedsættes et akademisk råd, som overtager de akademiske sager fra det nuværende fakultetsråd eller konsistorium på monofakultære universiteter.
36. Der etableres studienævn eller lignende, hvis sammensætning og organisering reguleres i det enkelte universitets vedtægt, hvori det bestemmes, at de studerende har 50 procent af pladserne.
37. VIP-medlemmer og studerende vælges til studienævn og akademisk råd samt bestyrelsen. Procedurer herfor fastlægges i vedtægten.
38. Den nærmere interne organisering på det enkelte universitet fastlægges i vedtægten. Heri skal de studerendes indflydelse på uddannelse og undervisning sikres.

4. Intern kvalitetssikring og kvalitetsudvikling

39. Universitetet skal forpligtes til systematisk at sikre og udvikle kvaliteten i forskning og uddannelse. Det præciseres nærmere i vedtægten, hvordan dette konkret finder sted.

40. Universitetets ledelse skal forpligtes til at sikre sammenhæng mellem forskning og uddannelse (den forskningsbaserede uddannelse). Det præciseres nærmere i vedtægten, hvordan dette konkret finder sted.
41. Universitetets ledelse skal forpligtes til at gennemføre og sikre opfølgning på interne og eksterne evalueringer af både undervisning og uddannelse samt forskning. Det præciseres nærmere i vedtægten, hvordan dette konkret finder sted.
42. De studerendes medindflydelse på den løbende og systematiske kvalitetssikring skal sikres, herunder i forhold til opfølgning på både undervisnings- og uddannelsesevalueringer. Det præciseres nærmere i vedtægten, hvordan dette konkret finder sted.
43. Bestemmelserne om, at mindst 1/3 af en uddannelse skal dokumenteres ved ekstern censur, fastholdes. Reglerne om ekstern censur vil blive præciseret, herunder at bachelorprojektet og kandidatspecialet skal bedømmes med eksterne censorer.

5. Rådgivende paneler

44. Universiteterne kan nedsætte rådgivende paneler (advisory boards), der rådgiver dekaner og/eller institutledere om uddannelse, forskning og videnudveksling.

6. Styring

45. 2. generations-udviklingskontrakter, der fastlægges af bestyrelsen efter åben drøftelse på universitetet og godkendes af videnskabsministeren, skal dels indeholde et balanceret sæt af kvalitative og kvantitative mål, dels indeholde klare mål og strategier for udvikling af forskning, uddannelse samt videnudveksling og teknologioverførsel, dels sætte fokus på frafald og gennemførelsestider.
46. 2. generations-udviklingskontrakter skal rumme strategier for benchmarking mellem det pågældende universitet og nationale og internationale universiteter og fagmiljøer omkring forskning, uddannelse, videnudveksling, teknologioverførsel og mobilitet.

7. Selveje og vedtægt

47. Universiteterne omdannes til selvejende institutioner, men uden bygningsmæssigt selveje. Universiteterne er via SEA-ordningen (Statens Ejendoms Administration) givet incitamentet til en økonomisk ansvarlig bygningsforvaltning og en effektiv lokaleudnyttelse.

48. Nye bestyrelser kan udarbejde et grundlag for at anmode om at overtage statens bygninger til det enkelte universitet på nærmere aftalte vilkår. Hensigten er at give universiteterne fleksible ejerskabs- og institutionsformer.
49. Som selvejende institution udarbejder universitetet vedtægter, der godkendes af videnskabsministeren. Loven vil angive en række minimumskrav til vedtægtens elementer.

8. Regelsanering

50. Antallet af bekendtgørelser skal reduceres, og detailregulering skal undgås.
51. Regelforenkling og øgede frihedsgrader fra regler om blandt andet opsparring og personaleforhold skal dels understøtte ledelsens beslutnings- og handlerum og give kendte rammer, dels bidrage til at skabe bedre muligheder for talentpleje gennem strategisk karriereplanlægning med sigte på blandt andet at løse generationsskifteproblemer.

9. Universiteternes økonomi 2003-05

52. Bevillingsniveauet i 2003-05 fastholdes på 02-niveau for universiteterne under ét. Dette finansieres ved tilbageførsel af omstillingsreserver for 04-05 samt ved gennemførelse af L28 om bortfald af ATP-kompensation. Partierne bag aftalen er enige om at stemme for L28.
53. Bortfald af ATP-kompensation medgår desuden til finansiering af reserver til forskning og innovation på §35. Der er enighed om, at udmøntningen af disse reserver drøftes i en bredere kreds af partier.
54. Det er desuden aftalt at tilføre universiteterne ekstra 60 millioner kroner årligt i 2003-05. Den ekstra tilførsel finansieres gennem reduktion af en række erhvervstilskud på Udenrigsministeriets, Økonomi- og Erhvervsministeriets, Videnskabsministeriets og Fødevarerministeriets område, som det fremgår af omstående tabel.

Partierne er enige om at drøfte høringssvarene med videnskabsministeren, inden lovforslaget fremsættes januar 2003.

På samme måde er partierne enige om, at ethvert forligsparti kan rejse problemstillinger til drøftelse i forligskredsen.

Ændringer i forhold til ovenstående forligstekst forudsætter naturligvis enighed i forligskredsen.

De enkelte punkter i forligsteksten er uddybet i det følgende notat om fremtidens universitetspolitik.

Finansiering af universitetsreform

	2003	2004	2005	2003-2005
Videreførsel af 2002-niveauet til universiteter	136,0	193,6	471,4	801
Bortfald af ATP-kompensation	410,0	545,0	545,0	1.500

Bortfald af ATP-kompensation medgår desuden til finansiering af reserver til forskning og innovation på §35. Der er enighed om, at udmøntningen af disse reserver drøftes i en bredere kreds af partier.

	2003	2004	2005	2006	2003-2005	2003-2006
Løft til universiteter	60,0	60,0	60,0		180,0	
Finansiering af løft til universiteter						
Eksportfremme	7,0	11,0	15,0	19,0		52,0
Center for anvendt IT mv.	21,0	16,0				37,0
Generelle erhvervstilskud	22,4	18,1	14,1	14,2		68,8
Tilskud til efteruddannelse inden for jordbrugs-erhvervene	5,1	5,1	6,3	6,2		22,7
I alt						180,5

Fremtidens universitetspolitik

- uddybende notat til politisk aftale om ny universitetslov

De danske universiteter er centrale samfundsinstitutioner, der frembringer og formidler viden og kompetencer til hele samfundet.

Den stigende nationale og internationale konkurrence om viden og kompetence stiller nye og skærpede krav til de danske universiteter - og samspillet med det øvrige vidensystem.

En reform af de danske universiteter må derfor styrke universiteternes handle- og beslutningskraft og øge samspillet med omverdenen. Reformen skal sikre større åbenhed, øget faglig selvbestemmelse og frihed til at bestemme sin interne organisering inden for lovens rammer. Reformen og dens implementering skal være baseret på kendte og stabile økonomiske rammer.

Overskriften for fremtidens universitetspolitik er frihed med ansvar.

Hovedelementer i reformen:

1. Universiteternes opgaveportefølje
2. Forskningsbaseret uddannelse
3. Ledelse
 - 3.a. Bestyrelser
 - 3.b. Ansatte ledere
 - 3.c. Akademisk råd og studienævn
4. Intern kvalitets sikring og kvalitetsudvikling
5. Rådgivende paneler
6. Styring
7. Selveje og vedtægt
8. Regelsanering

1. Universiteternes opgaveportefølje

Universiteterne har til opgave at drive forskning og udbyde forskningsbaseret uddannelse på højt internationalt niveau, og universitetet skal med afsæt i sin forskning og uddannelse tilføre samfundet forskningsresultater og viden med sigte på at fremme vækst, velfærd og udvikling i hele samfundet.

En ny universitetslov skal fremhæve, at universiteterne er forpligtet til aktivt at udveksle viden med det omgivende samfund, herunder også aktivt at bidrage til og deltage i den offentlige debat om vigtige samfundsmæssige forhold.

Universiteternes kultur- og værdibærende rolle skal opretholdes. Det er centralt, at universitetet skal varetage grundforskning og med afsæt heri vedligeholde og udvikle vigtige grunddiscipliner inden for de fagområder, som universitetet dækker. Det gælder også, selv om disciplinerne ikke umiddelbart kan finde konkret eller direkte anvendelse i for eksempel det private erhvervsliv.

I forlængelse heraf skal loven fastholde, at universiteterne er forpligtede til at værne om forskningsfriheden. Forskningsfriheden er knyttet til universitetet. Den enkelte forsker skal fortsat have ret til at vælge metode, fremgangsmåde og emne inden for de strategiske rammer, som er fastlagt i en udviklingskontrakt. Den enkelte forsker kan dog pålægges bestemte opgaver af ledelsen akkurat som i dag.

I tilknytning hertil skal universiteterne også værne om forskningsetikken.

Forskningsarbejde skal således udøves under iagttagelse af de regelsæt med videre, der regulerer etiske spørgsmål, samt med respekt for de etiske problemstillinger, der i øvrigt er knyttet til forskning. Som eksempler på regelsæt, der regulerer etiske spørgsmål, kan der konkret peges på

- lov om et videnskabetisk komitéssystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter, der fastslår beskyttelsen af forsøgspersoner, der deltager i biomedicinske forskningsprojekter, samtidig med at der skabes mulighed for udvikling af ny værdifuld viden
- lov om opfindelser, hvorefter en institution, hvor særlige etiske forhold gør sig gældende, kan acceptere, at en opfindelse ikke skal gøres til genstand for erhvervmæssig udnyttelse.

Der findes endvidere i patentloven og brugsmodelloven regler om etiske hensyn for, hvornår patenter kan meddeles, og brugsmodeller registreres.

Ligesom forskningsfriheden er også forskningsetikken central i udviklingen af kvaliteten af de forskningsbaserede uddannelser. Derfor er der for nogle år siden indgået aftale med universiteterne om at indføre studieelementet „fagets videnskabsteori“ i alle akademiske bacheloruddannelser inden for en 3-årig periode. Det betyder, at studieelementet forventes at indgå i alle universitetsuddannelser senest fra 1. september 2005.

Universiteternes opgaver kan følgelig samles under fire overskrifter: forskning, uddannelse, formidling og videnuudveksling.

For så vidt angår *videnuudveksling* betyder det for universiteternes opgaveportefølje,

- at universiteterne aktivt og på gensidig basis udveksler viden og kompetencer med en flerhed af aktører, organisationer, myndigheder samt offentlige og private virksomheder i det omgivende samfund

- at universiteterne er åbne over for omverdenen og omsætter forskning og uddannelse med det formål blandt andet at fremme vækst, velfærd og udvikling i hele samfundet, hvor det er relevant og muligt inden for universitetets profil
- at universiteterne samarbejder med andre universiteter og forskningsinstitutioner, herunder også sektorforskningsinstitutioner
- at universiteterne medtænker biblioteksfunktionen i videnudvekslingen, herunder hvordan biblioteksfunktionen medvirker til videnformidling og videnudveksling gennem uddannelse
- at universiteterne skal bidrage til at sikre forskningstilknytning for de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner
- at universiteterne er forpligtet til at udvikle det internationale samarbejde og herigennem bidrage til udviklingen af det danske samfund og dets værdigrundlag.

Universiteternes *uddannelsesopgave* omfatter udbud af forskningsbaseret bachelor- og kandidatuddannelse, forskeruddannelse og masteruddannelse og anden forskningsbaseret efter- og videreuddannelse på højt internationalt niveau.

Med det formål, at universitetets opgaveportefølje kan løftes, er det en forudsætning, at der bliver truffet strategiske valg og prioriteret mellem udvalgte forskningsfelter og fagområder inden for universitetets styrkepositioner for derved at understrege universitetets profil.

2. Forskningsbaseret uddannelse

Universiteter uddanner - ud over ph.d.er - højt kvalificerede bachelorer og kandidater med klare kompetenceprofiler. Det markante studenterfrafald på flere universitetsuddannelser skal reduceres. Meritproblemer, blindgyder og dobbeltuddannelse skal undgås.

Uddannelsernes indhold og struktur skal flere steder udvikles for fortsat at sikre disse centrale uddannelsespolitiske målsætninger og for at øge fleksibilitet og den internationale mobilitet både ind og ud af landet. Dette gælder også mobiliteten mellem de danske universiteter.

Grundstrukturen med selvstændigt optag til 3-årige bacheloruddannelser og til 2-årige kandidatuddannelser fastholdes. Uddannelserne og de enkelte elementer i uddannelserne opgøres i ECTS-point (European Credit Transfer System), som er en fælles europæisk model for *kvantitative* opgørelser af studieforløb på videregående uddannelser. Det følger af ECTS-reglerne, at 60 ECTS-point udgør et års heltidsstudier. En række lande har allerede indført ECTS som nationalt målesystem, herunder Danmark.

Der er allerede i dag på mange universiteter taget en række initiativer med henblik på at ændre uddannelsernes indhold, relevans og struktur. Denne udvikling skal understøttes ved at initiere

en systematisk udvikling af alle universitetsuddannelserne inden for følgende overordnede ramme:

Uddannelsesstrukturen skal, hvor det ikke allerede er sket, omlægges med henblik på at sikre en reel implementering af 3+2-strukturen med 3-årige bacheloruddannelser efterfulgt af 2-årige kandidatuddannelser.

Der indføres modulopbygning i alle bacheloruddannelser, hvor de studerende tilegner sig en stærk faglig kompetence, og uddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt på uddannelsens tredje år. Bacheloruddannelsen skal sammensættes sådan, at den giver de studerende faglige forudsætninger for flere relevante kandidatuddannelser - også kandidatuddannelser på et andet universitet. De studerende har ret til at blive optaget på en kandidatuddannelse, men studiereformen betyder således, at studerende med en bacheloruddannelse som hovedregel skal have valgmuligheder mellem flere relevante kandidatuddannelser, dog under forudsætning af at det er fagligt forsvarligt, det vil sige der skal være en faglig sammenhæng mellem bacheloruddannelsen og de kandidatuddannelser, der kan søges optagelse på. Der skal sikres faglig progression både i selve bacheloruddannelsen og således også i forholdet mellem bacheloruddannelsen og kandidatuddannelsen.

Det enkelte universitet skal fortsat selv fastsætte adgangskravene til sine kandidatuddannelser samt normalt også antallet af optagelsespladser efter bestemmelsen om „frit optag“, men disse skal i højere grad end hidtil synliggøres for de studerende. For den enkelte studerende skal der være sikkerhed for optag på mindst én kandidatuddannelse, der i faglig henseende må betegnes som værende en naturlig forlængelse af den bacheloruddannelse, den studerende har erhvervet. Af hensyn til at sikre de bachelorstuderendes reelle valgmuligheder med hensyn til adgang og optag til kandidatuddannelser og samtidig hermed deres retssikkerhed etableres en såkaldt InterUniversitær Koordineret Tilmelding (IU-KOT), som iværksættes over en årrække i samarbejde med universiteterne.

Universiteterne skal være forpligtet til at samarbejde om og koordinere sammenhæng, faglig relevans og progression mellem bacheloruddannelser og relevante kandidatuddannelser.

Kandidatuddannelserne skal opbygges af moduler på en måde, så den faglige sammenhæng og progression sikres. På kandidatuddannelserne skal det være muligt for de studerende at vælge mellem forskellige moduler og således sammensætte uddannelser med forskellige kompetenceprofiler, der retter sig mod forskellige jobområder inden for såvel den private som den offentlige sektor, herunder blandt andet en gymnasie- eller en forskerkarriere. Uddannelsen afsluttes med et kandidatspeciale.

Afvigelser fra ovennævnte uddannelsesstruktur kan forekomme for enkelte uddannelser. Der tænkes her på autorisationsgivende uddannelser, for eksempel læge- og dyrlægeuddannelsen.

Den individuelle studievejledning skal intensiveres. For at reducere frafald og understøtte de studerende i en mere fleksibel uddannelsesstruktur skal universiteterne i højere grad end hidtil

fokuserer på vejledningen af de studerende. Universiteterne skal for de studerende kunne klarlægge - og vejlede herom - hvilke kompetencer og jobmuligheder der opnås gennem valget af det enkelte modul og bestemte kombinationer af modulkurser og om eventuelle krav til valg af bestemte moduler på bacheloruddannelsen ved overgang til forskellige kandidatretninger. Denne studievejledning kan især de sidste år på uddannelsen også fokusere på karrierevejledning.

Universiteterne skal fortsat inden for sine fagområder udbyde 3-årige forskeruddannelser til ph.d.niveau.

Fremover skal universiteterne som noget nyt forpligtes til at tilbyde forskningsbaserede efter- og videreuddannelser for den voksne befolkning. For universiteterne bliver det en vigtig opgave inden for deres fagområder at udvikle og udbyde blandt andet nye masteruddannelser og anden forskningsbaseret efter- og videreuddannelse. Mange universiteter er allerede gået i gang med denne opgave.

Et universitet skal som hidtil selv bestemme, hvilke uddannelser det vil udbyde inden for sine fagområder, men udbuddet skal fortsat godkendes af Videnskabsministeriet. Ministeriet vil efter drøftelser med universiteterne udarbejde en bekendtgørelse, der nærmere beskriver forhold og procedurer for godkendelse af nye uddannelser.

For at tilgodese en regional efterspørgsel efter universitetsuddannelser i et geografisk område, hvor der ikke er et universitet, der kan godkendes til opgaven, kan udlagt undervisning være relevant. Et universitet, der er godkendt til at udbyde en uddannelse, kan således beslutte også at udbyde denne uddannelse som udlagt undervisning. Beslutningen om udbud af godkendte uddannelser som udlagt undervisning forudsætter tillige Videnskabsministeriets godkendelse.

Ovennævnte ændringer af uddannelsernes indhold og struktur indføres - efter lovens ikrafttræden - over en årrække og efter en proces, der drøftes og aftales mellem universiteterne og Videnskabsministeriet.

I forbindelse med udformningen af bestemmelser om sektorforskningsinstitutionernes forpligtelse til at bidrage til universiteternes uddannelser skal der formuleres en bestemmelse om, at ikke-profitkabende organisationer med egne veldokumenterede kompetencer, viden og erfaringer på et videnskabeligt universitetsniveau undtagelsesvist kan bidrage til universiteternes forskningsbaserede uddannelse inden for særlige fagområder. Ansøgning om en sådan inddragelse skal fremsendes af det gradgivende universitet med universitetets indstilling til Videnskabsministeriets godkendelse.

3. Ledelse

En reform af universiteternes ledelsesstruktur skal styrke ledelsen og øge universiteternes handle- og beslutningskraft.

Behovet herfor følger blandt andet af kravene til og udvidelsen af opgaveporteføljen samt den skærpede internationale konkurrence på forskning og uddannelse og konkurrencen om studerende og forskere. Udvidelsen af samarbejdet med erhvervslivet, andre offentlige virksomheder og nationale og internationale forskningsinstitutioner øger også kravene til faglig og økonomisk prioritering.

En ledelsesreform skal sikre, at forskning, uddannelse og videnudveksling bliver løftet til højt internationalt niveau.

Ledelsesreformen skal generelt være med til at understøtte og styrke allerede igangsatte udviklingsforsøg med ledelse, organisation og uddannelse.

Det vil være nødvendigt at gennemføre en så omfattende reform i løbet af en årrække, hvor implementeringen af de forskellige elementer følger hinanden i en hensigtsmæssig rækkefølge.

Med hensyn til ledelsesreformen vil der pågå en længere indkøringsfase, hvor delelementerne føres ud i livet.

De, der er valgt til rektorer på tidspunktet for lovens ikrafttræden, kan fortsætte valgperioden ud, medmindre andet fastsættes i vedtægten, og herefter indtil bestyrelsen i henhold til vedtægten har ansat en rektor. Rektor varetager dog hvervet med de ledelsesmæssige kompetencer, som følger af den nye lov.

De, der er valgt til dekaner og institutledere på tidspunktet for lovens ikrafttræden, kan fortsætte valgperioden ud, medmindre andet fastsættes i vedtægten, og herefter indtil rektor i henhold til vedtægten har ansat dekaner og institutledere. Dekaner og institutledere varetager dog hvervet med de ledelsesmæssige kompetencer, som følger af den nye lov.

Medlemmer af kollegiale organer og studieledere fortsætter i deres hverv, indtil vedtægten er trådt i kraft, og nye organer er nedsat, bortset fra de studerende i studienævnet, der vælges efter de hidtidige regler, indtil vedtægten er trådt i kraft. Bestyrelsen skal være nedsat senest 1. januar 2005.

3a. Bestyrelser

Bestyrelsen ansætter rektor. Bestyrelsen godkender universitetets budget, strategi- og udviklingsplan og vedtægt og giver dermed retningslinjer og anvisninger for universitetets daglige ledelse. Bestyrelsen indgår udviklingskontrakter med Videnskabsministeriet. Der skal herske åbenhed om bestyrelsens arbejde.

Bestyrelsesmedlemmerne skal samlet kunne bidrage til at fremme universitetets strategiske virke med deres erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, videnformidling og videnudveksling.

Medlemmerne skal endvidere have erfaring med ledelse, organisation og økonomi, herunder håndtering af budgetter.

Bestyrelserne skal have eksternt flertal. Formanden vælges af bestyrelsen blandt de eksterne medlemmer.

Der skal sidde mindst to studerende i bestyrelsen, ligesom både det videnskabelige personale og det teknisk-administrative personale skal være repræsenteret.

Bestyrelsens eksterne medlemmer udpeges i kraft af egen person og ikke som repræsentanter for bestemte særinteresser. Udenlandsk forsknings- og uddannelseserfaring bør være repræsenteret. Det er centralt, at de eksterne medlemmer har forskellig baggrund, for eksempel fra andre forskningsinstitutioner, kulturlivet, andre offentlige virksomheder, erhvervslivet med videre, idet bestyrelsen dels skal afspejle universitetets profil og opgaver, dels skal sammensættes bredt, så der ikke er en ensidig repræsentation fra bestemte sektorer eller af bestemte kompetencer og erfaringer.

Universitetet sammensætter den første bestyrelse. Bestyrelsen sammensættes under iagttagelse af ovennævnte krav til sammensætningen.

Videnskabsministeren skal godkende, at sammensætningen af den første bestyrelse lever op til ovennævnte krav til sammensætningen.

Den første bestyrelse udarbejder en vedtægt, der fastlægger bestyrelsens sammensætning, størrelse, valgprocedurer med videre, herunder hvordan de eksterne repræsentanter skal findes fremover. Vedtægten godkendes af videnskabsministeren.

Det enkelte universitet kan bestemme, at der skal etableres et repræsentantskab eller lignende, hvis sammensætning, opgaver og organisering fastlægges i vedtægten.

Det overordnede princip for ansatte ledere er, at bestyrelsen ansætter rektor. Rektor ansætter dekaner, der ansætter institutledere. I proceduren ved ansættelse sikres den faglige og ledelsesmæssige legitimitet.

3b. Ansatte ledere

Rektor

Rektor varetager universitetets daglige ledelse, er ansvarlig over for bestyrelsen og kan - som i dag - delegerer opgaver til øvrige ledere. Rektor udarbejder oplæg til bestyrelsen om budget, vedtægt og udviklingskontrakt. Rektor udarbejder også oplæg til bestyrelsen om de overordnede forsknings- og uddannelsesstrategier, planer for organisation og personale samt videnuudveksling med det omgivende samfund.

Rektor udarbejder også handleplaner for udmøntning af udviklingskontrakten, der er godkendt i bestyrelsen.

Rektor skal være en anerkendt forsker inden for et af universitetets centrale fagområder og have indsigt i uddannelsessektoren. Rektor skal have erfaringer med ledelse og organisering af forskningsmiljøer. Rektor skal desuden have indsigt i universitetets virke og samspil med det omgivende samfund. Proceduren ved ansættelse af rektor skal sikre den faglige og ledelsesmæssige legitimitet. Proceduren fastlægges i universitetets vedtægt.

Fakulteter og institutter

Universitetet kan selv vælge at opdele sig i fakulteter, der ledes af en dekan. Fakulteter består af en række institutter, der hver ledes af en institutleder.

Dekanen skal være en anerkendt forsker og have erfaring med og indsigt i uddannelse, ledelse og universitetets samspil med det omgivende samfund. Institutlederen skal være en anerkendt forsker og skal have undervisningserfaring.

Proceduren for rekruttering og ansættelse af dekan og institutleder, der sikrer deres faglige og ledelsesmæssige legitimitet, fastlægges af universitetet i vedtægten.

Dekaner

Bestyrelsen kan vælge via universitetets vedtægter at etablere fakulteter opdelt efter faglige hovedområder, for eksempel humaniora, samfundsvidenskab, naturvidenskab, sundhedsvidenskab, teologi og teknisk videnskab. På monofakultære universiteter eller universiteter, som ikke ønsker på et eller flere områder at have fakulteter og dermed dekaner, overtager rektor dekanens opgaver, som omtalt nedenfor.

Fakulteterne ledes dagligt af dekanen. Dekanen er ansvarlig for hovedområdet forskning, uddannelse og undervisning, budget, personale og organisering inden for de strategier med videre, der er fastlagt af bestyrelsen. Dekanen udarbejder forsknings- og uddannelsesplaner efter oplæg fra institutterne. Dekanen godkender studieordninger. For at kunne udfylde personaleansvaret ansætter og afskediger dekanen institutledere. Dekanen har også ansvaret for lederudvikling af institutlederne. Det forudsættes, at dekanen opbygger en organisation til at understøtte dekanfunktionen.

Dekanen skal i samarbejde med studienævnene sikre, at følgende opgaver bliver varetaget:

- at sikre den tværgående kvalitetsudvikling af fakultetets uddannelser og forskning, herunder tage initiativ til at iværksætte turnusevaluering af de enkelte uddannelser ved fakultetet og sikre koordinationen med andre universiteter ved disse turnusevalueringer
- at fastlægge overordnede retningslinjer for meritgodkendelser, herunder koordinere disse med andre universiteter

- at formulere overordnede retningslinjer for censur (intern og ekstern)
- at sikre dialog med aftagere og færdige kandidater om uddannelsernes indhold, kvalitet og relevans

Institutedere

Institutterne er de enheder, hvor forskning og uddannelse normalt finder sted.

Institutlederen er ansvarlig for instituttets forskning, uddannelse, herunder uddannelses- og forskningsmiljø, budget og personale. Institutlederen skal opbygge en organisation til at løfte instituttets samlede opgaver med inddragelse af studerende, det videnskabelige og det teknisk-administrative personale.

Institutedere kan udpege forskningsledere, viceinstitutedere og kan uddelegere ledelsesopgaver til disse.

På de enkelte institutter kan der udpeges flere *forskningsledere*, som - under ansvar over for institutlederen - varetager og koordinerer deltagelsen i større forskningsprojekter og -programmer, som instituttet har ansvaret for eller er involveret i. Forskningslederne har blandt andet til opgave at varetage de praktiske forhold i forbindelse med instituttets forskeruddannelser og eventuelt forskerskoler, stimulere kreativiteten, samarbejdet og den faglige udvikling af instituttets forskningsmiljøer, koordinere større forskningssatsninger og -projekter samt forskningsansøgninger.

Institutlederen er ansvarlig for, at forskningslederne får de bedst mulige rammer til at styrke instituttets forskningsaktiviteter.

Det er i øvrigt institutlederens opgave:

- at sikre personale- og talentpleje
- at sikre og udvikle studie- og forskningsmiljøet
- at følge op på resultatet af evaluering af undervisningen og stille forslag om korrigerende foranstaltninger efter samråd med studielederen
- at følge op på evalueringer af uddannelserne og i dette arbejde inddrage både studienævn og studieleder

3c. Akademisk råd og studienævn

Akademisk råd

Der etableres et internt sammensat akademisk råd. Rådets medlemmer vælges blandt VIP'er og studerende. Rektor er formand for det akademiske råd, med mindre de etableres på fakultetsniveau.

Akademisk råd udtaler sig om alle akademiske forhold af væsentlig betydning for universitetets akademiske virksomhed og har pligt til at drøfte de akademiske forhold, som rektor forelægger.

Akademisk råd foreslår nye, strategisk vigtige forsknings- og uddannelses tiltag. Det foreslår rektor centrale strategiske forskningsområder og foreslår planer for videnuudveksling.

Rådgivning skal indgå som grundlag for de oplæg, rektor skal udarbejde til bestyrelsen. Det akademiske råd skal desuden rådgive rektor om den interne fordeling af basisbevillinger. Rådet indstiller om sammensætning af sagkyndige udvalg. Rådet tildeler grader (dr., ph.d. og dr. honoris causa).

Ved fakultetsopdelte universiteter kan vedtægten fastlægge, at der kun skal være akademiske råd på fakultetsniveau. Dekanen er født formand.

Rådets medlemmer vælges blandt VIP'er og studerende. De nærmere forhold vedrørende akademiske råds opgaver, sammensætning, størrelse og valgprocedure fastsættes i universitetets vedtægt.

Studieleder og studienævn

Dekanen skal nedsætte ét eller flere studienævne og udpege efter indstilling fra studienævnet én eller flere studieledere. Studienævn skal bestå af 50 procent studerende og 50 procent VIP'er, og disse findes ved valg blandt henholdsvis studerende og VIP'er. Antallet af studieledere og studienævn fastsættes i universitetets vedtægt inden for lovens rammer.

For så vidt en uddannelse hovedsagelig kun rekvirerer undervisning fra ét institut, kan dekanen uddelegere opgavernes udførelse til institutlederen. Denne skal da for uddannelsen udpege én studieleder og nedsætte et studienævn.

Studienævnene skal blandt andet varetage følgende opgaver:

- at kvalitetssikre og kvalitetsudvikle undervisningen og påse, at institutlederen følger op på undervisningsevalueringer
- at sikre en løbende ændring/ajourføring af studieordninger som følge af udviklingen inden for området
- at godkende undervisningsplanen

- at udpege censorer
- at behandle ansøgninger om merit
- at behandle ansøgninger om dispensation med videre.

Derudover har studienævnet ret til at udtale sig i alle sager om uddannelse og undervisning og har pligt til at drøfte de forhold om uddannelse og undervisning, som rektor, eller den rektor bemyndiger hertil, forelægger.

4. Intern kvalitetssikring og kvalitetsudvikling

Der skal ske en løbende og systematisk evaluering af forskning, uddannelse og undervisning.

Universiteterne skal forpligtes til at gennemføre forsknings-, uddannelses- og undervisnings-evaluering på baggrund af institutternes strategiske forsknings- og uddannelsesplaner. Evalueringerne skal være genstand for systematisk opfølgning, som skal blive en del af universiteternes afrapportering og indsatsområder i udviklingskontrakterne. Evalueringsrapporterne og de udarbejdede opfølgingsplaner skal være offentligt tilgængelige.

Universitetet fastlægger i sin udviklingskontrakt evalueringsform og -hyppighed.

Rektor, dekanen og/eller institutleder samt Videnskabsministeriet kan bede Danmarks Evalueringsinstitut eller andre organisationer og institutioner, gerne internationale, om at forestå eller bidrage til turnusevalueringer.

Universiteterne foreslår sammensætningen af eksterne evalueringspaneler, der skal godkendes af Videnskabsministeriet. Universiteterne fastlægger selv konceptet for disse evalueringer, men der skal som minimum indgå dimittend- og aftagerundersøgelser med henblik på at afdække uddannelsernes relevans, aktualitet og kvalitet ud fra en kompetencevinkel. Evalueringerne og opfølgingsplanerne skal drøftes med relevante studienævn samt offentliggøres.

Den foreslåede ledelsesmodel, hvor institutlederen er forpligtet til at følge op på evalueringer, vil også understøtte institutternes evaluering af undervisningens kvalitet med hensyn til niveau, indhold og pædagogik. Det påhviler institutlederen at igangsætte relevant opfølgning på uddannelses-evalueringer og undervisningsevalueringer.

Bestemmelserne om, at mindst 1/3 af en uddannelse skal dokumenteres ved eksternt censur, fastholdes. Reglerne om eksternt censur vil blive præciseret, herunder at bachelorprojektet og kandidatspecialet skal bedømmes med eksterne censorer.

I forbindelse med indgåelsen af 2. generations udviklingskontrakter vil videnskabsministeren afgive en redegørelse til Folketinget.

5. Rådgivende paneler

Som led i universitetets kvalitetssikring og -udvikling kan det i et universitets vedtægt bestemmes, at der nedsættes rådgivende paneler ved fakulteter og/eller institutter, der skal rådgive dekanen eller institutlederen om forskning, uddannelse og videnuudveksling. Formålet er at bidrage til den løbende prioritering og udpegning af forsknings- og uddannelsesområder samt rekruttering til forskergrupper.

6. Styring

Med forslaget om ny ledelsesstruktur bliver de kommende bestyrelser og rektorer ansvarlige for målopfyldelsen af nye udviklingskontrakter. Rektor skal igangsætte arbejdet med udviklingskontrakterne, som bestyrelsen indgår med videnskabsministeren, som en gensidig forpligtende aftale.

Efter udløbet af perioden for en udviklingskontrakt vil den kunne danne udgangspunkt for en fordeling af eventuelle nye bevillinger til universiteterne og indgåelse af en ny udviklingskontrakt.

De nye udviklingskontrakter skal beskrive og synliggøre hvert enkelt universitets vision og indsatsområder og være centreret om universitetets opgaver: forskning, uddannelse, herunder forskningsbaseret efter- og videreuddannelse, forskningstilknytning samt videnformidling og videnuudveksling. Udviklingskontrakter skal endvidere angive det fremtidige samarbejde med eksterne parter og operative målsætninger for arbejdet med kvalitetsudvikling med videre.

Udviklingskontrakten vil være et centralt redskab i bestyrelsens overvejelser omkring håndteringen af eventuel utilstrækkelig målopfyldelse.

Kontrakterne skal ud over kvalitative målsætninger, for eksempel om merit, øget fuldførelse, intern opfølgning på uddannelses-, undervisnings- og forskningsevalueringer med videre, også indeholde kvantitative og målbare indikatorer for universiteternes virke og resultater, som ledelsen kan bruge som et ledelses- og styringsredskab.

De skal derfor indeholde klare succeskriterier, der fastsættes ved drøftelser mellem Videnskabsministeriet og universiteterne. Nye og klarere succeskriterier kunne som eksempel være: de studerendes mobilitet, gennemførelses- og frafaldsandele, herunder antallet af færdiguddannede bachelorer, kandidater og ph.d.er, omfang, kvalitet og formidling/publicering af forskning samt kommerialisering og patentering af forskningsresultater. Derudover skal hvert universitet udvikle koncepter for sammenligning (benchmarking) i forhold til andre relevante danske og internationale universiteter som led i den løbende udvikling.

Succeskriterierne skal således muliggøre sammenligninger på tværs af hovedområder, aktivitetstyper og universiteter. Universiteterne skal i den forbindelse offentliggøre de nævnte data om optag, frafald, studieskift, merit med videre af hensyn til øget gennemsigtighed for uddannelsessøgende, samarbejdspartere med videre.

Det skal overlades til ledelsen af hvert universitet, hvordan det vil opfylde succeskriterierne. Det kunne for eksempel ske ved, at bestyrelsen og rektor indgår interne udviklingskontrakter med de ansatte ledere på lavere niveauer om de konkrete målsætninger for forskning, uddannelse og de øvrige formål.

7. Selveje og vedtægt

Universiteterne er gennem SEA-ordningen (Statens Ejendoms Administration) givet incitamenter til at sikre en økonomisk ansvarlig bygningsforvaltning og en effektiv lokaleudnyttelse.

Det foreslås, at universiteterne omdannes til selvejende institutioner, men uden bygningsmæssigt selveje. Det foreslås endvidere, at der i universitetsloven er en bestemmelse om, at de nye bestyrelser kan udarbejde et grundlag for at anmode ministeren om at overtage statens bygninger til det enkelte universitet på nærmere aftalte vilkår. Dette vil gøre det muligt at udvikle bygningsmæssigt selveje, så det passer til det enkelte universitets forhold. Overdragelsen skal godkendes af Folketingets Finansudvalg.

Hensigten er at give universiteterne fleksible ejerskabs- og institutionsformer.

Vedtægter

Som selvejende institution udarbejder universitetet vedtægter, der godkendes af videnskabsministeren. Det er tanken, at vedtægter som minimum og inden for universitetslovens rammer skal indeholde en angivelse af

- universitetets detaljerede indre organisatoriske opbygning og de enkelte organers sammensætning, kompetencer og nærmere opgaver (repræsentantskaber, fakulteter, akademiske råd, rådgivende organer, institutter, studienævn med videre).
- proceduren for indfasningen af universitetsreformen på universitetet på det ledelsesmæssige og organisatoriske område
- bestyrelsens sammensætning
- proceduren for udpegningen af eksterne medlemmer af bestyrelsen og formand for bestyrelsen
- proceduren for ansættelse af rektor, der sikrer at denne får såvel intern som ekstern legitimitet

- proceduren for ansættelse af dekaner, der sikrer, at disse får såvel intern som ekstern legitimitet
- proceduren for ansættelse af institutledere, der sikrer, at disse får såvel intern som ekstern legitimitet
- regler for valg af interne medlemmer til bestyrelsen, akademisk råd, studienævn og så videre
- fastlæggelse af kvalitetssikringssystem for uddannelse og forskning samt eksternt samarbejde, hvor det kunne være interessant
- fastlæggelse af procedure for opfølgning på såvel interne som eksterne evalueringer af uddannelserne og undervisningen
- fastlæggelse af mekanismer til sikring af sammenhængen mellem forskning og uddannelse

Vedtægterne skal sikre studerende indflydelse i studienævn på:

- udarbejdelse af studieordninger og ændringer af disse
- den praktiske tilrettelæggelse af uddannelser og undervisning
- kvalitetsstyring af uddannelser og undervisningen samt videnudveksling
- opfølgning på evalueringer af uddannelser og undervisning
- udpegning af censorer
- afgørelse af meritansøgninger
- afgørelse om dispensationer

8. Regelsanering

En central målsætning i en ny universitetspolitik er at få sikret universiteternes selvforvaltning og skabe en regelsanering og -forenkling på de områder, hvor generelle regler for statens institutioner på en uhensigtsmæssig måde binder institutionerne.

På det *økonomiske* område har universiteterne i dag en meget betydelig selvforvaltning, da de reelt modtager samlede blokbevillinger trods finanslovens opdeling i bevillinger til forskning, uddannelse og øvrige formål. Der er ikke i den gældende universitetslov fastsat særlige regler på dette område, bortset fra §9, stk. 2, hvor der blandt andet står, „at institutionen skal overholde

bevillingsforudsætninger og disponeringsregler og varetage de opgaver, der er givet bevilling til“. Denne økonomiske selvbestemmelse skal fastholdes.

På det *forvaltningsmæssige* område tilrettelægger universiteterne selv deres administration inden for de rammer, der fastlægges i den nye lov. Ved overgang til selveje skal universiteterne fortsat følge reglerne i blandt andet forvaltningsloven, ombudsmandsloven, rigsrevisorloven, lov om statens regnskabsvæsen, statsbyggeloven og en lang række generelle love, bekendtgørelser, cirkulærer og retsafgørelser. Disse regler gælder for både statslige institutioner og for selvejende institutioner, som modtager mere end 50 procent af sine indtægter via offentlige bevillinger.

Antallet af bekendtgørelser skal reduceres, og detailregulering skal undgås.

Regelforenkling og øgede frihedsgrader fra regler om blandt andet opsparing og personaleforhold skal dels understøtte ledelsens beslutnings- og handlerum og give kendte rammer, dels bidrage til at skabe bedre muligheder for talentpleje gennem strategisk karriereplanlægning med sigte på blandt andet at løse generationsskifteproblemer.

Der har været drøftet en række centrale emner vedrørende yderligere frihedsgrader for universiteterne. Den væsentligste forudsætning for de nye frihedsgrader er indførelse af styrket ledelse på universiteterne - det vil sige bestyrelser med eksternt flertal, ansat rektor og ansatte ledere.

De nærmere frihedsgrader, der er tiltænkt universiteterne i forbindelse med universitetsreformen, er beskrevet i vedlagte bilag.

Bilag om nye frihedsgrader for universiteterne

Overvejelserne om at give universiteterne nye frihedsgrader vedrører 10 hovedområder:

1. Mere fleksibel stillingsstruktur og ansættelsesbekendtgørelse
2. Nye personaleadministrative regler
3. Friere løndannelse på professorniveau
4. Mere decentral stillingsnormering for professorstillinger
5. Opsparing og langsigtet disponering
6. Forenkling af taxametersystemet
7. Videnudveksling og teknologioverførsel til samfundet
8. Bygningsområdet
9. Udvikling af nye uddannelser
10. Drift af uddannelser

I det følgende beskrives hovedområderne nærmere, idet det dog må understreges, at væsentlige punkter kræver en medfølgende mundtlig orientering.

Forudsætningen for nye frihedsgrader er indførelse af professionel ledelse på universiteterne - det vil sige bestyrelser med eksternt flertal, ansat rektor og ansatte ledere.

Det bemærkes i øvrigt, at universiteterne i dag er fritaget for de regler om lønsumsstyring, som andre statsinstitutioner er underlagt. Universiteterne har således allerede på nuværende tidspunkt en væsentlig, personalemæssig frihedsgrad i forhold til det meste af den øvrige stat.

1. Mere fleksibel stillingsstruktur og ansættelsesbekendtgørelse

Universiteterne har fremsat en række konkrete ønsker om forenkling af regler for stillingsstrukturen og ansættelser.

Der igangsættes en proces med henblik på at arbejde for at imødekomme en lang række af disse ønsker. Universiteterne inddrages i denne proces.

2. Nye personaleadministrative regler

Universiteterne har fremhævet, at en række regler for personaleadministration er komplicerede og hæmmende for universitetsledelse. Der vil blive arbejdet for at løse en række af disse problemer i en kommende proces med ændringer af stillingsstrukturen og ansættelsesbekendtgørelsen. Andre af disse regler er imidlertid generelle regler for den statslige sektor i medfør af overenskomster, forvaltningslov og så videre.

Der vil blive påbegyndt en dialog med universiteterne om behovet for tilpasninger og tydeliggørelser af de personaleadministrative regelsæt.

3. Friere løndannelse på professorniveau

Af hensyn til den generelle lønstyring i staten kan universiteternes ønske om fritagelse fra chef-lønspuljen på professorområdet ikke umiddelbart imødekommes. De øvrige forhold på lønområdet, som universiteterne har rejst, er overenskomstanliggende.

4. Mere decentral stillingsnormering for professorstillinger

Universiteterne har ønsket at opnå frihedsgrader i forhold til den statslige stillingskontrol vedrørende stillinger i lønramme 37 og derover.

Stillingskontrollen er et centralt element i at sikre en hensigtsmæssig struktur og ledelse i staten samt at undgå lønglidning ved at lægge en begrænsning på lønningerne.

Herudover har universiteterne allerede på nuværende tidspunkt cirka 250 ubesatte professorstillinger inden for en samlet ramme på 1.088 stillinger, hvorfor der altså ikke for sektoren under ét sker en fuld udnyttelse af de nuværende muligheder.

For imidlertid at give universiteterne mulighed for en mere fleksibel anvendelse af professoraterne inden for den nuværende normering frigives stillingskontrollen for midlertidige professorater i lønramme 37.

Frigivelsen af stillingskontrollen har ikke til hensigt at føre til, at der sker en forøgelse af det samlede antal professorater i forhold til den eksisterende, men ikke fuldt udnyttede, normering.

Videnskabsministeriet vil på den baggrund etablere en indberetningsordning fra universiteterne, således at udviklingen på området kan følges med henblik på at undgå en u hensigtsmæssig stigning i antal professorater.

5. Opsparing og langsigtet disponering

Universiteterne har ønsket at opnå større frihed i forhold til de statslige regler vedrørende videreførsel af uforbrugte bevillinger.

Selvejende institutioners formue er imidlertid adskilt fra statens formue, hvorfor budgetvejledningens bestemmelser om opsparing og mindreforbrug under alle omstændigheder ikke er relevante for de kommende selvejende universiteter.

6. Forenkling af taxametersystemet

Universiteterne har i nogle sammenhænge ytret ønske om en ændring og forenkling af taxametersystemet. Nogle af forenklingmulighederne er af teknisk karakter, mens andre kan have omfordelingsmæssige konsekvenser for uddannelser.

Endvidere har Videnskabsministeriet foreslået, at en del af universiteternes uddannelsesbevilling gøres afhængig af, om de studerende gennemfører en bacheloruddannelse (bachelor-bonus) med henblik på at øge universiteternes incitament til at sikre en højere gennemførsel via bedre undervisnings- og studiekvalitet.

Ændringer i taxametersystemet skal koordineres med Undervisningsministeriet.

Forslag til forenklinger og bachelor-bonus indgår i de politiske forhandlinger om universitetsreformen, men den endelige tekniske afklaring heraf finder sted i tilknytning til lovforslaget.

7. Videnukveksling og teknologioverførsel til samfundet

Det har været rejst, at universiteterne som led i en øget videnukveksling mellem universiteter og erhvervsliv burde gives adgang til for eksemple at oprette forskerparker med videre samt opnå mulighed for at investere i spin-off virksomheder med videre.

Der er tale om tiltag, som i givet fald kræver grundige overvejelser, herunder i forhold til EU-retlige aspekter.

Det foreslås derfor, at øgede frihedsgrader til universiteterne på dette område vurderes nærmere. Spørgsmålet foreslås færdigbehandlet i tilknytning til den handlingsplan om styrket samspil mellem videninstitutioner og erhverv, som skal offentliggøres marts 2003.

Et delelement af videnukveksling er spørgsmålet om forskeres patentrettigheder, jævnfør loven om forskeres patentrettigheder. Det videre arbejde foreslås at afvente den i udvalgsbetænkningen angivne evaluering af finanslovsbevillingens anvendelse. Afrapportering herom vil ske i redegørelse til Folketinget - formentlig primo 2004.

8. Bygningsområdet

Universiteterne har endvidere peget specielt på bestemmelserne om de kongelige bygningsinspektørers tilsyn. Slots- og EjendomsStyrelsen (SES) har oplyst, at det pågældende cirkulære er under revision, og at der i den forbindelse vil blive givet yderligere frihedsgrader til statslige bygningsadministratorer.

Universiteterne har endvidere ønsket at få hævet den beløbsmæssige grænse for, hvornår igangsættelse af anlægsaktiviteter skal forelægges Finansudvalget. Det foreslås, at aktstykkegrænsen på 50 millioner kroner indtil videre bibeholdes. På et senere tidspunkt skal det dog belyses nærmere, hvorvidt der er grundlag for en ændring af grænsen til for eksempel 100 millioner kroner.

9. Udvikling af nye uddannelser

Universiteterne mener, at Videnskabsministeriets mange uddannelsesbekendtgørelser udgør en meget detaljeret regelstyring af uddannelserne. Videnskabsministeriet lægger op til, at antallet af uddannelsesbekendtgørelser skal reduceres meget kraftigt. Uddannelsesbekendtgørelserne skal fremover kun indeholde rammer for uddannelserne, mens de detaljerede bestemmelser for de enkelte uddannelser skal indføres i studieordninger, der fastlægges af universiteterne.

Videnskabsministeriet skal fortsat godkende universiteternes uddannelsesudbud. Der fastlægges regler for godkendelse af nye uddannelser således, at Videnskabsministeriets rolle først og frem-

mest er at foretage en økonomisk vurdering af uddannelsernes træk på statskassen, herunder taxameterindplacering. Det er universiteternes opgave at sikre, at det faglige miljø i forskningsmæssig henseende er bæredygtigt, og at der ikke uddannes til arbejdsløshed. Dog kan Videnskabsministeriet som en del af sin tilsynsforpligtigelse forlange dokumentation herfor og eventuelt anmode de statslige forskningsråd om en udtalelse.

10. Drift af uddannelser

Universiteterne ønsker en række klage- og dispensationsmuligheder på uddannelsesområdet afskaffet. I forbindelse med de politiske forhandlinger indgår spørgsmålet om de studerendes retssikkerhed, hvorfor dette spørgsmål vil blive afklaret i denne sammenhæng.

Videnskabsministeriet lægger dog op til at imødekomme universiteternes ønske om, at Videnskabsministeriet ikke længere skal involveres i en række dispensationsafgørelser vedrørende afholdelse af eksamen. Derudover lægger Videnskabsministeriet op til ikke længere at skulle udpege censorer.

Universiteterne har ønsket selv at kunne afgøre, hvor mange der optages gennem kvote I og kvote II. Dette spørgsmål giver imidlertid anledning til intense politiske udmeldinger hver sommer i forbindelse med Den Koordinerede Tilmelding (KOT). Det bør derfor være en del af det politiske forlig om universitetsreformen.